AUGUST STRINDBERG

JULIE KISASSZONY

Naturalista szomorújáték

FORDÍTOTTA LONTAY LÁSZLÓ

S Z E M É L Y E K

JULIE KISASSZONY, 25 éves
JEAN, lakáj, 30 éves
KRISTIN, szakácsnő, 35 éves

A cselekmény egy grófi kastély konyhájában játszódik, Szent Iván éjszakáján.
Nagy konyha; a mennyezetet és a két oldalfalat függöny rejti el. A hátsó fal balról ferdén benyúlik a színre, aztán a magasba emelkedik; bal oldalán két polc, rajtuk réz-, bronz-, vas- és ónedények; a polcokat préselt papír szegélyezi; a kétszárnyú üvegajtón keresztül a nagy boltíves kijárat háromnegyed része látszik; egy szökőkút, a közepén Ámor-szobor, körös-körül virágzó orgonabokrok és magasba nyúló jegenyék.
A szín bal oldalára egy csempézett kemence füstfogójának sarka nyúlik be.
Jobbról a személyzet fehér fenyőből készült ebédlőasztalának egyik vége ugrik ki, körülötte néhány szék. A tűzhelyet lombos nyír gallyak borítják; a kövezeten elszórva borókaágak.

Az asztal sarkán nagy japán fűszeresdoboz, benne virágzó orgona. Jégszekrény, mosogatóasztal, mosdóállvány. Az ajtó felett nagy, régimódi csengő, attól balra egy szócső nyílása

Kristin a tűzhelynél áll, és serpenyőben húst süt; világos kartonruhát visel, derekán konyhai kötény; Jean bejön, libéria van rajta, kezében egy pár sarkantyús lovaglócsizma; látható helyre leteszi a földre

JEAN: Ma este megint rájött Julie kisasszonyra a bolondóra!

KRISTIN: Igazán? Hát maga már itt van?

JEAN: Kivittem a grófot az állomásra, hazafelé jövet benéztem a csűrbe, táncoltam egyet, hát meglátom a kisasszonyt, ahogy az erdőőrrel járja. Amikor észrevesz, odarohan hozzám, és felkér keringőre! El is kezdtünk valcerozni, de még hogy! Ilyet én még nem éltem! Megbolondult.

KRISTIN: Mindig is bolond volt, de soha annyira, mint az elmúlt két hétben, amióta felbomlott az eljegyzése...

JEAN: Igaz. De hát hogy is történt az egész? Hiszen olyan finom ember volt, ha nem is gazdag. De hát nagyon szeszélyesek az ilyen kisasszonyok. *(Az asztal végénél leül)* Furcsa, hogy egy ilyen úri kisasszony inkább itthon marad a néppel, és nem megy el apjával a rokonokhoz. Nem?

KRISTIN: Biztosan szégyelli magát a történtek miatt.

JEAN: Lehet! Pedig azt meg kell hagyni, hogy az legény volt a talpán. Te tudod, Kristin, hogy mi történt? Mert én láttam, de úgy tettem, mintha nem venném észre.

KRISTIN: Hát maga látta?

JEAN: Láttam bizony. Egyik este az istálló előtt álltak az udvaron, és a kisasszony *trenírozta* a vőlegényt – így szokta mondani – és tudod-e, hogyan? Úgy, hogy kinyújtotta a lovaglópálcáját, a vőlegénynek át kellett ugornia, pontosan úgy, mint amikor a kutyát tanítják hoppozni. A férfi kétszer átugrotta, a kisasszony meg rávágott utána, de a fiatalember harmadszorra kikapta a kisasszony kezéből a pálcát, ezer darabra törte, aztán elment.

KRISTIN: Hát ez történt?! Hogy maga miket beszél!

JEAN: Ez történt, bizony. Na de lássuk csak, mi jót tartogatsz a számomra, Kristin?

KRISTIN: *(kivesz egy darab húst a serpenyőből, és feltálalja Jeannak)* Csak egy darabka vesepecsenye, a borjúsültből vágtam ki.

JEAN: *(beleszagol az ételbe)* Pompás! Ez az egyik kedvencem! *(Megfogja a tányért)* De azért megmelegíthetted volna a tányért!

KRISTIN: Ha maga rákezdi, kiállhatatlanabb a grófnál is. *(Incselkedve meghúzza a haját)*

JEAN: *(dühösen)* Ne húzd a hajamat! Tudod, milyen érzékeny vagyok.

KRISTIN: Jó, jó, hiszen tudja, hogy csak szeretetből tettem!

Jean eszik, Kristin megbont egy üveg sört

JEAN: Sört, Szent Iván éjszakáján? Abból ugyan nem kérek! Nekem annál jobb italom van.*(Kihúzza az asztal egyik fiókját, és elővesz egy üveg vörös bort; a palackon sárga pecsét)* Sárga pecsét! Látod? Adj egy poharat! Természetesen, talpas poharat: ha tisztán isszuk a bort, az kell!

KRISTIN: *(megint a tűzhelynél foglalatoskodik, feltesz egy kis serpenyőt)* Isten irgalmazzon annak, akit maga feleségül vesz! Kiállhatatlan!

JEAN: Hülyeség. Örülhetnél, hogy egy magamfajta remek fickót kaptál, és nem hiszem, hogy szégyellned kell, ha a vőlegényednek neveznek! *(Megkóstolja a bort)* Jó, nagyon jó! Csak egy kicsit hideg! *(Kezében melengeti a poharat)* Dijonban vettük. Négy frank volt literje, hozzá még az üveg meg a vám! Te meg mit kotyvasztasz? Szörnyen bűzlik.

KRISTIN: Valami pokoli kotyvalék, Julie kisasszony rendelte Dianának.

JEAN: Igyekezz választékosabban beszélni, Kristin! De hát minek főzöl te a annak a korcsnak ünnep előestéjén? Beteg talán?

KRISTIN: De beteg ám! Elcsatangolt a kapusék mopszlijával, most van rajta a búgás, a kisasszony meg nem tűri az ilyesmit.

JEAN: Bizonyos dolgokban a kisasszony nagyon előkelő, máskor viszont már nem annyira büszke, akárcsak a megboldogult grófné volt! Az is a konyhában meg az istállóban érezte magát legjobban, de azt már nem tűrte, hogy csak *egy* ló húzza a fogatot; mindig piszkos volt a kézelője, de ragaszkodott a grófi címeres kézelőgombokhoz. A kisasszony meg, hogy visszatérjek rá, nem ad magára, se a rangjára. Azt is mondhatnám, hogy egyáltalán nem finom. Most is, amikor a csűrben táncolt, elragadta az erdőőrt Anna mellől, és táncba vitte. Mi soha nem viselkednénk így, de hát ez már csak így van: amikor az uraság közönséges akar lenni,

akkor ő lesz a legközönségesebb. Hanem azt meg kell hagyni: fejedelmi alakja van! Egyenesen nagyszerű! Ó! Azok a fehér vállak... meg a többi!

KRISTIN: Ej, hagyja már! Hallottam, hogy mit mond róla Clara, és ő öltözteti.

JEAN: Ugyan! Clara! Ti mindig féltékenyek vagytok egymásra! Én járok vele lovagolni. Meg aztán ahogy táncol!

KRISTIN: Ide figyeljen, Jean! Ha végzek itt, nem akar velem táncolni?

JEAN: Dehogyisnem!

KRISTIN: Megígéri?

JEAN: Hogy megígérem-e? Ha azt mondom, hogy táncolok, akkor táncolok! Addig is köszönöm a vacsorát. Nagyon jólesett! *(Bedugaszolja az üveget)*

JULIE *(az ajtóban, kifelé beszél)* Rögtön jövök! Addig folytassák csak!

Jean becsúsztatja az üveget az asztalfiókba, és tiszteletteljesen feláll

JULIE: *(bejön, odamegy Kristinhez, aki a tükör előtt áll)* Nos, készen van?

Kristin mutogat, hogy Jean is ott van

JEAN: *(gáláns gesztussal)* Titkolóznak a hölgyek?

JULIE: *(meglegyinti a zsebkendőjével)* Hogy maga milyen kíváncsi!

JEAN: Ó, milyen pompás ibolyaillat!

JULIE: *(kacéran)* Pimasz! Hát a parfümökhöz is ért? Táncolni jól tud, annyi biztos, de most el innen, ne leselkedjen! Hagyjon magunkra egy percre.

JEAN: *(kotnyeles udvariaskodással)* Netán valami szentiváneji varázsitalt főznek a hölgyek? Amivel szólásra bírják a boldogság csillagát, és meglátják a jövendőt?!

JULIE: *(élesen)* Jó szeme van annak, aki azt meglátja! *(Kristinhez)* Töltsd üvegbe, és jól dugaszold be. Maga pedig jöjjön, Jean, táncoljon velem egy skót keringőt.

JEAN: *(vonakodva)* Nem szeretnék udvariatlan lenni, de ezt a táncot már Kristinnek ígértem...

JULIE: Kap helyette másikat; ugye, Kristin? Kölcsönadod nekem Jeant?

KRISTIN: Ez nem tőlem függ. Ha a kisasszony ennyire leereszkedik, nem kaphat kosarat. Menjen csak, Jean, és legyen hálás a megtiszteltetésért!

JEAN: Őszintén szólva, nem szeretnék senkit megsérteni, mégis meg kell kérdeznem, helyes-e, ha Julie kisasszony kétszer egymás után ugyanazzal a lovaggal táncol? Főleg, hogy mifelénk nagyon könnyen megterem a pletyka ...

JULIE: *(dühösen)* Micsoda? Miféle pletyka? Mire gondol?

JEAN: *(türelmesen)* Ha már a kisasszony nem akarja megérteni, világosabban kell beszélnem. Nem nézik majd jó szemmel, hogy a kisasszony kitünteti egyik alárendeltjét, holott mindenki erre a szokatlan megtiszteltetésre vár…

JULIE: Hogyhogy kitüntetem?! Micsoda gondolat! Nem értem! Én, a ház úrnője, megtisztelem jelenlétemmel a nép mulatságát, és ha már amúgy igazán kedvem támadt a táncra, olyan táncos kell, aki tud is vezetni, hogy ne legyek nevetség tárgya!

JEAN: Ahogy a kisasszony parancsolja! Szolgálatára állok!

JULIE: *(kedvesen)* Szó sincs parancsolásról! Ma este vidámak vagyunk, ünnepelünk, és nem törődünk a rangokkal! Most pedig nyújtsa a karját! Te meg ne félj, Kristin! Nem veszem el a vőlegényedet!

Jean a karját nyújtja, és kivezeti Julie-t.

Némajáték: *Úgy játszódik le, mintha a színésznő valóban egyedül volna a helyiségben; szükség esetén hátat fordít a közönségnek; nem néz ki a nézőtérre; nem siet, nem fél attól, hogy a közönség türelmetlenkedik. Kristin, egyedül. Távolból halk hegedűszó: a skót keringő dallama. Kristin eddig a zene dallamát dúdolta; most leszedi Jean tányérját, a mosogatónál elmossa, eltörölgeti és beteszi a szekrénybe. Ezután leveti kötényét, az asztalfiókból kis tükröt vesz elő, az asztalon álló orgonás vázának támasztja; gyertyát gyújt, a lángjánál megmelegít egy hajtűt, s felbodorítja vele homlokába hulló haját.*
Ezután kiáll az ajtóba, és hallgatózik. Visszamegy az asztalhoz. Megtalálja a kisasszony ottfelejtett zsebkendőjét, felemeli és megszagolja; aztán elgondolkozva kiteríti, meghúzogatja, kisimítja, négybe hajtja

JEAN: *(belép)* Megőrült! Így táncolni! Az emberek az ajtó mögül vigyorogva lesik. Mit szólsz hozzá, Kristin?

KRISTIN: Rájött az órája, ilyenkor mindig ilyen furcsa. De most már táncol velem?

JEAN: Ugye, nem haragszol, hogy elmaradtam...

KRISTIN: Ugyan már! Dehogyis haragszom, hisz ezt maga is jól tudja. És azt is tudom, hol a helyem.

JEAN: *(átöleli a lány derekát)* Megértő lány vagy, Kristin, és jó feleség lesz belőled.

JULIE: *(bejön; kínos meglepetés tükröződik az arcán; kényszeredett vidámsággal)* Maga igazán szép kis lovag, megszökik a hölgyétől.

JEAN: Éppen ellenkezőleg, Julie kisasszony: mint látja, siettem felkeresni azt, akit elhagytam.

JULIE: *(udvariasan)* Tudja, hogy kitűnő táncos? De ünnepestén miért jár libériában?! Azonnal vegye le!

JEAN: Akkor meg kell kérnem a kisasszonyt, szíveskedjék egy pillanatra kimenni, itt lóg ugyanis a fekete kabátom... *(Jobbra mutat, elindul)*

JULIE: Előttem szégyelli magát? Azért, mert másik kabátot vesz?! Hát menjen be a szobájába, aztán jöjjön vissza. Habár maradhat is, majd elfordulok.

JEAN: Engedelmével, kisasszony! *(Jobbra megy; látszik a karja, ahogy másik kabátot vesz)*

JULIE: *(Kristinhez)* Te, Kristin, Jean a jegyesed, azért bizalmaskodik így veled?

KRISTIN: A jegyesem? Igen, így is mondhatjuk.

JULIE: Hogyhogy így is mondhatjuk?

KRISTIN: Hiszen a kisasszonynak is volt jegyese, és…

JULIE: Csakhogy mi igazán eljegyeztük egymást…

KRISTIN: Mégse lett belőle semmi…

Jean bejön, fekete császárkabátban és fekete keménykalapban

JULIE: *Très gentil, monsieur Jean! Très gentil!*

JEAN: *Vous voulez plaisanter, madame*!

JULIE: *Et vous voulez parler français!*[1] Hol tanulta?

JEAN: Svájcban. Pincér voltam egy nagy luzerni szállodában.

JULIE: Valóságos úriember ebben a császárkabátban! *Charmant!*[2] *(Leül az asztalhoz)*

JEAN: Ó, a kisasszony hízeleg!

JULIE: *(bosszúsan)* Hízelgek? Magának?

---

[1] *- Nagyon elegáns, Jean úr! Nagyon elegáns!*
- Ön tréfál, madame!
- Ön pedig franciául beszél!

[2] *Elragadó!*

JEAN: A velem született szerénység tiltja azt hinnem, hogy a kisasszony igazán bókol a magamfajtának, ezért bátorkodom feltételezni, hogy túlozni szíveskedik, vagy más szóval hízelegni!

JULIE: Hol tanulta meg, hogy így rakja össze a szavakat? Talán sokat járt színházba?

JEAN: Többek között oda is. Tudja, sok helyen megfordultam.

JULIE: De itt született, nem igaz?

JEAN Apám béres volt a szomszéd birtokon, az ügyésznél. Gyerekkoromban sokszor láttam a kisasszonyt, bár a kisasszony nem vett észre.

JULIE: Csakugyan?

JEAN: Nem bizony. Különösen egy esetre emlékszem... de erről nem beszélhetek.

JULIE: Dehogyisnem! Mondja csak el! Csak most az egyszer!

JEAN: Most igazán nem mondhatom el! Talán majd máskor.

JULIE: „Máskor" annyit jelent, hogy soha. Talán fél elmondani?

JEAN: Nem félek én, de jobb lesz ha nem mondom el. *(Kristinre mutat, aki elaludt a széken a tűzhely mellett)* Nézze!

JULIE: Nagyszerű feleség lesz! Talán még horkol is.

JEAN: Azt nem, de álmában beszél.

JULIE: *(cinikusan)* Honnan tudja, hogy álmában beszél?

JEAN: *(pimaszul)* Hallottam!

Csend; közben egymást nézik

JULIE: Miért nem ül le?

JEAN: A kisasszony jelenlétében nem tehetem.

JULIE: És ha megparancsolom?

JEAN: Akkor engedelmeskedem!

JULIE: Üljön hát le! Nem, várjon csak! Adna előbb valami italt?

JEAN: Nem tudom, mi van a jégszekrényben. Azt hiszem, csak sör.

JULIE: Nem is olyan ,,csak" a sör, különben sem vagyok válogatós, többre tartom a sört a bornál.

JEAN: *(elővesz a jégszekrényből egy palack sört, felbontja, poharat, tányért vesz ki a szekrényből)* Parancsoljon!

JULIE: Köszönöm! Maga nem iszik?

JEAN: Nem vagyok éppen sörpárti, de ha a kisasszony parancsolja!

JULIE: Parancsolom? Azt gondolom csak, hogy az udvarias lovag a hölgyével tart.

JEAN: Jól mondja a kisasszony. *(Felbont még egy palackot, poharat vesz elő)*

JULIE: Most pedig igyon az egészségemre! *(Jean tétovázik)* Csaknem félénk, ilyen meglett férfi létére?

JEAN: *(tréfásan-gúnyosan letérdel, magasba emeli poharát)* Úrnőm és parancsolóm egészségére!

JULIE: Bravó! ... Most csókolja meg a cipőmet is, akkor egészen tökéletes lesz.

Jean tétovázik, de aztán megragadja a kisasszony lábát, és csókot lehel rá.

JULIE: Nagyszerű! Egy színész veszett el magában!

JEAN: *(feláll)* Hagyjuk abba, kisasszony! Bárki erre járhat, és megláthat bennünket.

JULIE: No és? Akkor mi történik?

JEAN: Csak az, hogy az emberek fecsegnek! És ha a kisasszony tudná, mi mindent hordtak össze az imént is, akkor...

JULIE: Ugyan mit?! Hadd halljam! De most már üljön le!

JEAN: *(leül)* Nem akarom megsérteni a kisasszonyt, de olyan kifejezéseket használtak, olyasmire célozgattak… hiszen elképzelheti! A kisasszony már nem gyerek, és ha az emberek azt látják, hogy egy hölgy éjnek idején kettesben iszogat egy férfival, még ha inassal is, akkor…

JULIE: Akkor micsoda?! Különben sem vagyunk kettesben. Hiszen itt van Kristin.

JEAN: Igen, itt alszik.

JULIE: Majd felébresztem. *(Feláll)* Kristin! Alszol?

KRISTIN: *(álmában motyog)* Blá-blá-blá…

JULIE: Kristin! Milyen mélyen alszik!

KRISTIN: *(álmában motyog)* A gróf csizmája ki van pucolva… kávét kell feltenni, de azonnal, azonnal, azonnal… *(Zavarosan motyog)*

JULIE: *(megfricskázza Kristin orrát)* Ébredj már!

JEAN: *(élesen)* Hagyja aludni.

JULIE: Micsoda?!

JEAN: Aki egész nap a tűzhelynél áll, az bizony elfárad estére. Az álmot pedig tisztelni kell...

JULIE: *(megváltozott hangon)* Milyen szép gondolat. A becsületére válik. Köszönöm. *(A kezét nyújtja Jeannak)* Most pedig jöjjön ki, és szedjen nekem orgonát!

A következő párbeszéd alatt Kristin felébred, álomittasan jobbra átmegy a színen, a szobájába

JEAN: A kisasszonnyal?

JULIE: Velem!

JEAN: Lehetetlen! Teljesen lehetetlen!

JULIE: Nem értem, mire gondol. Talán csak nem képzeli, hogy...

JEAN: Én nem, de az emberek igen.

JULIE: Ugyan mit? Hogy beleszerettem a szolgámba?

JEAN: Nem vagyok beképzelt, de már volt ilyesmire példa - és az emberek szemében semmi sem szent!

JULIE: Míg maga, ugye, arisztokrata!

JEAN: Az is vagyok.

JULIE: Én pedig leereszkedem…

JEAN: Fogadja meg a szavamat, kisasszony, ne ereszkedjen le! Senki sem hiszi el, hogy önszántából teszi, az emberek azt fogják mondani, hogy a mélybe süllyed!

JULIE: Én jobb véleménnyel vagyok a népről, mint maga! Próbáljuk meg! Jöjjön! *(Perzselő tekintettel nézi)*

JEAN: De furcsa a kisasszony!

JULIE: Meglehet. De maga is az. Egyébként minden furcsa. Az élet, az emberek, minden olyan, mint a szenny, amit a hullámok sodornak, csak sodornak tovább, amíg el nem süllyed, le a mélybe! Van egy visszatérő álmom: fent ülök a magasban, egy oszlop tetején, és nem tudok lejönni; ha lenézek, szédülök – de mégis le kell valahogy kerülnöm! Nincs bátorságom, hogy leugorjak; már nem tudok fogózkodni, szeretnék lezuhanni, de mégsem zuhanok le. De nem nyugszom addig, amíg le nem jutok; csak akkor békélek meg, ha lekerülök, le a földre! És amikor már lent vagyok, legszívesebben a földbe süllyednék… Érzett már ilyesmit?

JEAN: Nem! Én mindig azt álmodom, hogy sötét erdőben egy magas fa alatt fekszem. Fel akarok mászni, fel a fa csúcsára, körülnézni a napfényben fürdő ragyogó tájon, megdézsmálni a magasban a madárfészket, amelyben aranytojások rejtőznek. És mászom és mászom, de a törzs vastag és sima, és oly magasan kezdődnek az ágak! És én mégis tudom: ha elérem az első ágakat, onnan már, mintha létrán kapaszkodnék, feljutok a csúcsig. Még nem jutottam fel, de feljutok, ha csak álmomban is!

JULIE: Álmokról csevegek itt magával. Gyerünk már! Menjünk ki a parkba! *(A karját kínálja, elindulnak)*

JEAN: Ha kilenc szentiványéji virágot teszünk a párnánk alá, kisasszony, akkor beteljesedik az álmunk! *(Az ajtóhoz érnek, Jean a szeméhez kap)*

JULIE: A szemébe ment valami? Mutassa!

JEAN: Ó, semmi, csak egy porszem, rögtön kint lesz.

JULIE: Biztosan a ruhám ujja sértette meg. Üljön le, hadd nézzem. *(Megragadja Jean karját, leülteti, megfogja a fejét, hátrahajtja, zsebkendője csücskével igyekszik eltávolítani a porszemet)* Nyugodtan üljön, meg se moccanjon! *(A kezére üt)* Nem hallja? Csak nem reszket egy ilyen nagy, erős férfi? *(Megtapogatja Jean karját)* Akinek ilyen karja van!

JEAN: *(intően)* Julie kisasszony!

JULIE: Tessék, monsieur Jean?

JEAN: Attention. Je ne suis qu'un homme.[3]

JULIE: Maradjon már nyugton! Így ni! Kint van! Csókoljon szépen kezet, és köszönje meg!

JEAN: *(feláll)* Julie kisasszony, ide figyeljen... Kristin már lefeküdt… Meghallgat?

JULIE: Előbb csókoljon kezet.

[3] *Vigyázzon. Én is csak férfi vagyok.*

JEAN: Figyeljen ide.

JULIE: Előbb csókoljon kezet.

JEAN: Jó, de magára vessen!

JULIE: Miért?

JEAN: Miért?! Huszonöt éves korára sem jött meg az esze? Nem tudja, hogy veszélyes a tűzzel játszani?

JULIE: Nekem nem. Be vagyok biztosítva!

JEAN: *(nyersen)* Dehogyis van! És még ha be volna biztosítva, akkor is gyúlékony anyag van a közelében.

JULIE: Azaz maga?

JEAN: Én. Nem azért, mert én vagyok, hanem mert fiatal férfi vagyok…

JULIE: És jóképű? Micsoda hihetetlen önteltség! Maga talán egy Don Juan? Vagy egy József? Atyaúristen, azt kell hinnem, hogy egy József!

JEAN: Azt hiszi?

JULIE: Félek, hogy azt.

Jean merészen közelebb lép, derékon akarja kapni a lányt, hogy megcsókolja

JULIE: *(pofon üti)* Hogy merészel…?!

JEAN: Ez komoly, vagy tréfa?

JULIE: Komoly!

JEAN: *(elveszi a gróf csizmáit, hogy megtisztítsa)* Akkor az imént is komoly volt! Maga túlságosan is komolyan veszi a játékot, és ez veszélyes. Csakhogy én megelégeltem már a játékot, és szíves engedelmével visszatérek a munkámhoz. A gróf kora reggel várja a csizmáját, pedig régen elmúlt már éjfél.

JULIE: Tegye le azt a csizmát.

JEAN: Nem teszem le. Ez a munkám, el kell végeznem. Nem azért szerződtem ide, hogy a maga játszótársa legyek, és nem is leszek az soha. Ahhoz én túl jó vagyok.

JULIE: Milyen büszke!

JEAN: Bizonyos esetekben – nem mindig.

JULIE: Volt valaha szerelmes?

JEAN: Mi nem így mondjuk, de sok lánnyal jártam. És egyszer belebetegedtem abba, hogy nem kaphattam meg azt, akit akartam. Éppen olyan beteg voltam, mint az ezeregyéjszaka hercegei, akik sem enni, sem inni nem tudtak a nagy szerelemtől!

JULIE: Ki volt az? *(Jean hallgat)* Ki volt az?

JEAN: Nem kényszeríthet arra, hogy megmondjam.

JULIE: És ha úgy kérem, mint egyenrangú társa, mint… jóbarátja? Ki volt az?

JEAN: Maga.

JULIE: *(leül)* Micsoda képtelenség!

JEAN: Bizony, ugye nevetséges? Látja, ez az a történet, amelyet az előbb nem akartam elmesélni, de most mégis elmondom… Tudja, milyen a világ odalentről nézve? Nem, nem tudja. Akár a héja meg a sólyom, annak is ritkán látni a hátát, mert mindig fent lebeg a magasban. Hét testvéremmel meg egy disznóval laktam a szolgaházban, kint a szürke tarlón, ahol egyetlen fa sem nőtt. De az ablakból láttam a grófi park falát, meg az almafák kibukkanó lombját. Az volt az édenkert, és sok rettenetes angyal őrizte lángpallossal. De azért én is, más fiúk is megtaláltuk az utat az élet fájához. Nos, megvet?

JULIE: Ugyan! Hiszen minden gyerek lop almát!

JEAN: Most ezt mondja, de azért csak megvet. Nos, egyszer anyámmal együtt bementem az édenkertbe hagymaágyakat gyomlálni. A veteményeskert mellett, jázminbokrok árnyékában, lonccal benőtt török pavilon állt. Nem tudtam, mire használják, de annyi bizonyos, hogy még soha nem láttam olyan szép épületet. Ki-be jártak benne az emberek, és egy szép napon nyitva maradt az ajtaja. Odalopakodtam, és láttam, hogy a falat királyok és császárok arcképei borítják, az ablakon rojtos vörös függönyök - most már tudja, mire gondolok, igaz? Én… *(Letör egy orgonafürtöt és a kisasszony orra alá tartja, majd amíg beszél, a kisasszony elveszi tőle)* én… még soha nem voltam benn a kastélyban, csak a templomot láttam, de ez még sokkal szebb volt. Hiába kergetőztek a gondolataim, mindig visszatértek… oda. És elfogott a vágy, hogy egyszer amúgy igazán kitapasztaljam minden nagyszerűségét. Enfin, beosontam, néztem és csodáltam. És akkor meghallottam, hogy jön valaki. Az uraságok csak egy ajtón mehettek ki, de az én számomra volt még egy kijárat, és nem tehettem mást, azt választottam. *(Julie az asztalra ejti az orgonát)* Aztán nekiiramodtam, áttörtem a málnabokorsövényen, végigszáguldottam az eperágyásokon, és egyszerre ott voltam a rózsateraszon. És hirtelen egy rózsaszín ruha ötlött a szemembe, meg két fehér harisnya… maga. Megbújtam egy halom gaz mögött, és ott lapultam a tüskés ágak közt, a bűzös, nedves földön. És néztem magát, ahogy a rózsák között járkál, és azt gondoltam: ha igaz, hogy a lator is bejuthat a mennyországba, és

együtt lehet az angyalokkal, akkor itt, a földön, egy szolgagyerek miért nem juthat be a kastély parkjába, és miért nem játszhat a gróf lányával?!

JULIE: *(érzelgősen)* Gondolja, hogy minden szegény gyerek azt érzi, amit maga akkor?

JEAN: *(meghökken, de nyomban feltalálja magát)* Hogy *minden* szegény gyerek…? Igen… persze! Természetesen!

JULIE: Szörnyű lehet szegénynek lenni.

JEAN: *(erősen túlzott fájdalommal)* Ó, igen, Julie kisasszony! Igen! A kutya hentereghet a grófné díványán, a ló pofáját megsimogathatja a kisasszony keze, de a szolga… *(más hangon)* Persze, egyik-másikban van matéria, az viszi is valamire, de hányszor fordul elő ilyesmi? De visszatérve… tudja-e, mit csináltam? Ruhástul beugrottam a malompatakba, onnan kihalásztak és elvertek. De következő vasárnap, amikor apám és az egész család elment nagyanyámhoz, kimódoltam, hogy otthon maradhassak. Megmosakodtam szappannal és meleg vízzel, felvettem legjobb ruhámat, és elmentem a templomba, hátha ott megláthatom magát. Láttam is, aztán hazamentem, és elhatároztam, hogy meghalok. De szépen, békésen, fájdalommentesen akartam meghalni. Eszembe jutott, hogy bodzabokor alatt aludni veszélyes. Nálunk volt egy szép nagy bokor, éppen virágzott. Lekopasztottam, és a virágokkal bemásztam a zabosládába. Megfigyelte már, milyen sima a zab? Olyan lágy a tapintása, mint az emberi bőré...! Magamra csuktam a láda fedelét, és lehunytam a szememet, elaludtam, s amikor felébresztettek, nagyon beteg voltam. De, mint látja, mégsem haltam meg. Magam sem tudom, mit akartam. Semmi reményem nem lehetett arra, hogy magát megkapjam - maga csupán jelképe volt annak, milyen reménytelen kitörni abból az osztályból, amelybe beleszülettem.

JULIE: Maga igazán jó előadó. Járt iskolába?

JEAN: Keveset, de sok regényt olvastam, és jártam színházba is. És hallottam, hogyan beszélnek az előkelő népek, tőlük tanultam a legtöbbet.

JULIE: Szóval hallgatózik, amikor beszélgetünk?

JEAN: Hát persze. És hallottam is egyet-mást! Amikor a bakon ültem, vagy a csónakban eveztem. Egyszer hallottam Julie kisasszonyt és egyik barátnőjét ...

JULIE: Ugyan! És vajon mit hallott?

JEAN: Hát… nem illenék ilyesmit mondanom. Meg kell vallanom, meglehetősen csodálkoztam. Nem értettem, hol tanulta azokat a szavakat. Lehet, hogy alapjában véve nincs is akkora különbség ember és ember között, mint ahogy képzeljük.

JULIE: Hogy merészel...! Nálunk a jegyesek nem úgy viselkednek, mint maguknál.

JEAN: *(a szemébe néz)* Biztos ebben? Előttem igazán ne mentegetőzzék a kisasszony, mert láttam és hallottam mindent.

JULIE: Egy gazembernek ajándékoztam a szerelmemet.

JEAN: Mindig ezt mondják… utána.

JULIE: Mindig?

JEAN: Azt hiszem, mindig. Többször hallottam már ezt a kifejezést hasonló alkalommal.

JULIE: Miféle alkalommal?

JEAN: Mint amelyikről most szó esik! Legutóbb…

JULIE: *(feláll)* Hallgass! Egy szót sem akarok többet hallani!

JEAN: Érdekes… az illető sem akart… Nos, engedelmével lefekhetem?

JULIE: *(gyengéden)* Szentiványéjen lefeküdni?

JEAN: Igen. Igazán semmi kedvem a kinti népséggel táncolni.

JULIE: Hozza a csónakház kulcsát, vigyen ki a tóra. Látni akarom a napfelkeltét.

JEAN: Okos dolog lesz?

JULIE: Talán a jó hírét félti?

JEAN: Miért is ne félteném? Nem szeretem, ha kinevetnek, nem szeretném, ha bizonyítvány nélkül dobnának ki, holott családot akarok alapítani. És úgy érzem, Kristinnek is tartozom valamivel.

JULIE: Persze, Kristin…

JEAN: Igen, Kristin, de maga is… Fogadja meg a tanácsomat, menjen lefeküdni.

JULIE: Talán maga fog nekem parancsolgatni?

JEAN: Csak most az egyszer, a tulajdon érdekében! Kérem! Késő van már, az álmosság elkábítja az embert, és meggondolatlanul cselekszik. Menjen lefeküdni! Különben, ha jól hallom, jönnek az emberek. Engem keresnek, és ha magát itt találják, elveszett!

Énekelve közeledik a kórus. A következő párbeszéd során dalfoszlányokat hallani, majd amikor belépnek a parasztok, a dal felerősödik

Erdőből jött két szép leány,
Trallala, trallala-la,
Fázik az egyik, fúj a szél,
Trallala, trallala-la.

A másik kincsekről beszél,
Trallala, trallala-la,
De koldus volt mind valahány,
Trallala, trallala-la.

Koszorút ha kapsz tőlem,
Trallala, trallala-la,
Másnak szánta a szívem,
Trallala, trallala-la.

JULIE: Ismerem és szeretem a népet, és ők is szeretnek engem. Csak jöjjenek. Majd meglátja.

JEAN: Nem, Julie kisasszony, nem szeretik magát. Elfogadják a kenyerét, de köpnek utána! Higgyen nekem! Hallgassa csak, hallgassa, mit énekelnek… Nem, inkább ne is hallgassa!

JULIE: *(figyel)* Mit énekelnek?

JEAN: Gúnydalt! Kettőnkről!

JULIE: Gyalázat! Pfuj! A gyávák!

JEAN: A tömeg mindig gyáva. Ilyenkor nincs mit tenni, menekülni kell.

JULIE: Menekülni? Hova? Kifelé nincs út! Kristinhez nem mehetünk be!

JEAN: De énhozzám igen. A szükség törvényt bont. Bízhat bennem: igaz, őszinte jóbarátja vagyok!

JULIE: De ha… ott keresik magát?

JEAN: Bereteszelem az ajtót, és ha be akarnak törni, rájuk lövök! Jöjjön! *(Könyörögve)* Kérem, jöjjön!

JULIE: *(feszült hangon)* Megígéri…?

JEAN: Esküszöm! *(Julie besiet Jean szobájába. Jean izgatottan követi)*

***Balett**. Bejönnek az ünneplőbe öltözött parasztok, kalapjuk mellett virág; elöl egy hegedűs; egy fellombozott hordó mézsört és egy korsó pálinkát tesznek az asztalra, poharakat szednek elő. Isznak. Aztán körbe állnak, a táncdalt éneklik, táncolnak: „*Erdőből jött két szép leány.” *Ezután énekelve eltávoznak.*

Julie bejön egyedül; meglátja a zűrzavart a konyhában; kezét tördeli, majd púderpamacsot vesz elő, bepúderozza az arcát.

JEAN: *(nagyon vidáman belép)* Most láthatja! És hallhatta is! Hát itt maradhatunk?

JULIE: Nem! Azt nem! De mit tegyünk?

JEAN: Meneküljünk! Utazzunk el innen, messzire!

JULIE: Utazzunk el? De hova?

JEAN: Svájcba! Az olasz tavakhoz! Még nem járt arra?

JULIE: Nem. Szép ott?

JEAN: Ó! Örök nyár, narancsfák, babérlomb…ó!

JULIE: De mit csinálunk ott?

JEAN: Hotelt nyitok, első osztályú kiszolgálással, első osztályú vendégeknek.

JULIE: Hotelt?

JEAN: Higgye el, az az igazi élet: mindig új arcok, új nyelvek, egy perc sincs töprengésre, idegeskedésre, az embernek nem kell törnie a fejét, hogy mit csináljon, magától adódik a munka, éjjel-nappal szól a csengő, vonat fütyül, omnibuszok jönnek-mennek, és az arany árad a kasszába. Ez aztán az élet!

JULIE: Magának. És én?

JEAN: A ház úrnője lesz, a cég ékessége! Ahogy megjelenik, ahogy viselkedik, ó, már az kész siker! Kolosszális! Mint egy királynő, úgy ül az irodában, megnyom egy csengőt, és máris sürögnek-forognak a rabszolgák; a vendégek elvonulnak a trónusa előtt, és szorongva az asztalára helyezik adójukat - el sem tudja képzelni, hogy remeg az ember, amikor számlát kap a kezébe! –, én írom a borsos számlákat, és maga megédesíti legbájosabb mosolyával. Ó, utazzunk el! *(Menetrendet vesz elő)* Most rögtön, a legelső vonattal! Hat-harminckor Malmőben vagyunk, másnap reggel nyolc negyvenkor Hamburgban, Frankfurt - Basel egy nap, a Szent Gotthárd-vasúton pedig ... hadd nézzem, igen ... három nap alatt Comóba érünk. Három nap!

JULIE: Ez mind nagyon szép. De, Jean, adj nekem bátorságot! Mondd, hogy szeretsz! Ölelj meg!

JEAN: *(tétovázva)* Szeretném... de nem merem! Többé nem ebben a házban. Szeretem magát, ehhez nem fér kétség! Csak nem kételkedik benne, Julie kisasszony?

JULIE: *(szégyenlősen, őszinte asszonyisággal)* Kisasszony? Szólíts Julie-nek! Közöttünk már nincsen korlát! Szólíts Julie-nek!

JEAN: *(kelletlenül)* Nem tehetem. Amíg ebben a házban élünk, még van közöttünk korlát. A múlt és a gróf. Nincs ember, akit annyira tisztelnék, mint őt; ha csak a széken heverő kesztyűjét meglátom, már egészen kicsinek érzem magam; ha meghallom fentről a csengőjét, már összerezzenek, mint az ijedős ló, és ahogy most itt látom a csizmáját, büszkén, mereven, már szinte görnyed a hátam. *(Belerúg a csizmába)* Babona, előítélet… gyerekkorunkban belénk verték, de egy perc alatt feledhetjük. Kerüljünk csak más országba, köztársaságba, ott földig hajolnak majd a portásom libériája előtt! Igen, ők hajlonganak majd, de én többé soha! Nem arra születtem, hogy hajlongjak, mert énbennem van matéria, van jellem, és csak érjem el az első ágat, meglátja, felkapaszkodom! Ma még szolga vagyok, de jövőre már tulajdonos, tíz év múlva vagyonos leszek, aztán elmegyek Romániába, teleaggatom magam érdemrendekkel, s a végén, meglehet – csak éppen *meglehet* –, hogy gróf lesz belőlem!

JULIE: *(szomorúan)* Gyönyörű.

JEAN: Romániában grófi címet vásárolunk, és akkor maga grófné lesz. Az én grófném!

JULIE: Mit törődöm én ezzel? Magam mögött hagyom én az ilyesmit. Mondd, hogy szeretsz, különben... igen, különben mit is érek?

JEAN: Mondom, ezerszer mondom – de majd azután! Csak itt nem! Semmi érzelgősség, mert különben mindennek vége. Hideg fővel, okos ember módjára nézzük a dolgokat. *(Szivart vesz elő, levágja a végét, rágyújt)* Most pedig üljön le oda, én meg ide, és tárgyaljunk úgy, mintha semmi sem történt volna.

JULIE: *(elkeseredve)* Ó, Istenem! Hát nincs magában érzés!

JEAN: Énbennem?! Több, mint bárki másban. De én tudom türtőztetni magam.

JULIE: Az előbb még a cipőmet is megcsókolta. Most pedig…

JEAN: *(keményen)* Az akkor volt! Most másra kell gondolnunk.

JULIE: Ne beszéljen velem ilyen gorombán.

JEAN: Nem beszélek én gorombán, csak értelmesen. Egy bolondságot már elkövettünk, semmi szükség többre! Bármelyik pillanatban itt lehet a gróf, és nekünk addig még döntenünk kell a sorsunkról. Mit szól a tervemhez? Egyetért velem?

JULIE: Azt hiszem, nagyon jó elgondolás – csak egyet szeretnék kérdezni. Ekkora vállalkozáshoz nagy tőke kell: van-e magának?

JEAN: *(a szivart harapdálja)* Van bizony. Megvan a szakismeretem, óriási tapasztalatom, nyelvtudásom. Ez csak eléggé értékes tőke!

JULIE: Csakhogy ezen még egy vasúti jegyet sem vehet.

JEAN: Ez igaz, és éppen ezért keresek valakit, aki megelőlegezi a kezdő összeget.

JULIE: És hol talál ilyen hirtelen valakit?

JEAN: Az már a maga gondja, ha a társam akar lenni.

JULIE: Lehetetlen. Nekem nincs magánvagyonom. *(Szünet)*

JEAN: Akkor tárgytalan az egész.

JULIE: És…?

JEAN: Minden marad a régiben.

JULIE: Azt hiszi, itt maradok ebben a házban, mint a szeretője? Azt hiszi, tűröm, hogy az emberek ujjal mutogassanak rám? Mit gondol, a történtek után még apám szemébe tudok nézni? Nem! Vigyen el innen, el a megaláztatásból, a szégyenből! Ó, Istenem, én Istenem, mit tettem! *(Sír)*

JEAN: Lám, most már más nóta járja! Hogy mit tett? Csak azt, amit oly sokan megtettek maga előtt!

JULIE: *(hisztérikusan)* És most megvet! Zuhanok! Zuhanok!

JEAN: Zuhanjon le hozzám, aztán majd felemelem!

JULIE: Micsoda iszonyú hatalom vonzott magához? A gyenge vonzódott az erőshöz? A zuhanó a felemelkedőhöz? Vagy a szerelem hívott? Ez a szerelem? Tudja, mi a szerelem?

JEAN: Hogy tudom-e? Meghiszem azt! Talán azt hiszi, sose volt még nővel dolgom?

JULIE: Milyen nyelvet beszél! És milyen gondolatai vannak!

JEAN: Erre tanított az élet, ilyen vagyok! Csak ne hisztériázzon, és ne legyen olyan gőgös – nem vethetünk semmit egymás szemére! Gyere csak, kicsi lány, kapsz egy pohár finom bort! *(Kibúzza az asztalfiókot, elővesz egy üveg bort, megtölt két piszkos poharat)*

JULIE: Honnan van ez a bor?

JEAN: A pincéből.

JULIE: Apám burgundija.

JEAN: A vőnek nem jár?

JULIE: Én meg sört iszom.

JEAN: Hát csak mert nincs olyan jó ízlése, mint nekem.

JULIE: Tolvaj!

JEAN: Be akar árulni?

JULIE: Ó, Istenem! Egy háziszarka cinkosa lettem! Részeg voltam, álomban éltem az éjjel? Szent Iván éjszakáján, az ártatlan játékok ünnepén ...

JEAN: Hm, ártatlan?!

JULIE: Nincs ember a földön, akinek a boldogtalansága felér az enyémmel!

JEAN: Miért boldogtalan? Ilyen hódítás után! Gondoljon Kristinre! Benne talán nem élnek érzelmek, azt hiszi?

JULIE: Az előbb még nem hittem, de most már igen. A cseléd csak cseléd marad...

JEAN: A szajha meg szajha.

JULIE: *(térdre hull, összekulcsolja kezét)* Ó, magasságos Isten, vess véget nyomorult életemnek! Emelj ki ebből a szennyből, mert belefulladok! Ments meg! Ments meg!

JEAN: Nem tagadhatom: sajnálom magát. Amikor a hagymaágyásban lapultam, és láttam magát a rózsakertben, akkor ... igen, most már megmondhatom ... akkor ugyanolyan mocskos gondolataim támadtak, mint minden fiúnak.

JULIE: Magának, aki meg akart halni értem?

JEAN: A zabosládában? Azt csak úgy mondtam.

JULIE: Csak úgy hazudta!

JEAN: *(elálmosodik)* Vagy ki tudja? Azt hiszem, az újságban olvastam valami effélét: egy kéményseprő befeküdt az orgonával megtömött fásládába, mert gyermektartás fizetésére kötelezték ...

JULIE: Hát ilyen maga.

JEAN: Valamit csak ki kellett találnom. A nőket mindig szép mesékkel lehet megfogni!

JULIE: Gazember!

JEAN: *Merde*!

JULIE: És most látta a héja hátát…

JEAN: Nem éppen a *hátát.*…

JULIE: Én lettem volna az első ág.

JEAN: De az ág korhadt volt.

JULIE: Én lettem volna a hotel cégtáblája.

JEAN: Én meg a hotel.

JULIE: Hogy ott üljek a pultnál, hívogassam a vendégeit, meghamisítsam a számláit…

JEAN: Ez utóbbival én foglalkoztam volna.

JULIE: Hogy lehet egy emberi lélek ily iszonyatosan mocskos!

JEAN: Mossa meg hát!

JULIE: Lakáj! Szolga! Állva hallgassa, ha beszélek magához!

JEAN: Szolgaszajha, lakájkurva, fogd be a szád, és ki innen! Még te mondod, hogy modortalan vagyok? Amilyen modortalanul ma este te viselkedtél, úgy a magamfajta soha nem viselkedik. Azt hiszed, a cselédlányok úgy beszélnek a férfiakkal, mint te? Láttál-e már az én osztályomból való lányt, aki így felkínálkozik? Mert én ugyan soha. Csak állatokat meg bukott nőket!

JULIE: *(összetörve)* Csak rajta, üss még; taposs el; nem érdemlek mást. Szörnyeteg vagyok, de segíts rajtam! Segíts, ha van rá lehetőség!

JEAN: *(szelídebben)* Nem tagadom: nekem is részem volt abban a nagy tisztességben, hogy elcsábítottam magát, de gondolja, hogy az én helyemben bárki magára meri emelni a szemét, ha maga nem bátorítja? Még most is egészen kábult vagyok…

JULIE: És büszke.

JEAN: Miért ne volnék? Bár meg kell mondanom, a dicsőség nagyon is könnyen ért, semhogy különösebben a fejembe szálljon.

JULIE: Rajta, csak üss még.

JEAN: *(feláll)* Nem. Inkább a bocsánatát kérem mindazért, amit mondtam! Nem ütöm meg azt, aki a földön fekszik - legkevésbé egy nőt. Nem tagadhatom, érzek egy kis elégtételt, hogy megláthattam: csak felületes csillogás vakítja el látásunkat idelent; hogy a héjának a háta is csak szürke; hogy púdertól hamvas a finom arc; hogy a reszelt körömnek is lehet fekete szegélye, és hogy a zsebkendő piszkos, bár parfümillatot áraszt. Ám másfelől bánt, hogy rá kellett jönnöm: ami után vágyódtam, nem magasabb rendű, és nem is valóságos; bánt, hogy maga oly mélyre süllyedt, hogy mélyebbre került a szakácsnőjénél is; úgy bánt, mintha azt kellene látnom, hogy az eső szétveri, mocsokká ostorozza a nyár kései virágait.

JULIE: Úgy beszél, mintha máris felettem állna.

JEAN: Állok is. Én még grófnévá tehetem magát, de maga soha nem tehet engem gróffá!

JULIE: De én gróf gyermeke vagyok, ami maga soha nem lehet!

JEAN: Ez igaz, de én grófok apja lehetek, ha ...

JULIE: Csakhogy maga tolvaj, én meg nem vagyok az.

JEAN: Tolvaj? Van annál rosszabb is! Egyébként is, amikor szolga vagyok egy házban, bizonyos fokig a család tagjának tekintem magam, a ház gyermekének. Márpedig senki sem mondja tolvajnak a gyereket, ha egy szemet lecsíp a roskadozó bokorról. *(Ismét föllobban a szenvedélye)* Julie kisasszony, maga pompás teremtés, túlságosan jó a magamfajtának! Elragadta a mámor, és most azzal próbálja a hibát takargatni, hogy beképzeli magának: szeret engem! Pedig nem szeret, legfeljebb testileg vonzódik hozzám, akkor pedig a maga szerelme semmivel sem különb, mint az enyém. Csakhogy én nem érem be azzal, hogy csupán állat vagyok a maga számára, és nem tudok szerelmet ébreszteni magában.

JULIE: Biztos ebben?

JEAN: Úgy gondolja, hogy megtörténhet? Igen, persze, beleszerethetek magába. Maga szép, finom teremtés *(megfogja Julie kezét)*, művelt, és ha akar, kedves is tud lenni. Ha felszítja valakiben a tüzet, a láng bizonyára soha nem lobban ki. *(Átöleli Julie derekát)* Maga olyan, mint a fűszeres, forró bor, és egyetlen csókja... *(Magához akarja vonni, de Julie kibontakozik az ölelésből)*

JULIE: Hagyjon! Így nem nyerhet meg!

JEAN: Hát ha *így* nem, akkor hogyan? Csókokkal, szép szavakkal nem? Úgy sem, hogy a jövőn töprengek, és megpróbálom megmenteni a szégyentől? Hát akkor hogyan?

JULIE: Hogyan? Hogy is? Nem tudom. Nincs rá mód. Utálom magát – utálom, akár a patkányt, de nem tudok magától menekülni.

JEAN: Meneküljön velem!

JULIE: *(felegyenesedik)* Meneküljek? Igen, meneküljünk! De olyan fáradt vagyok ... Adjon egy pohár bort! *(Jean tölt. Julie az órájára néz)* De előbb beszéljünk, van még egy kis időnk. *(Kiissza a bort, odanyújtja a poharat, még kér)*

JEAN: Ne igyon annyit. Be fog csípni.

JULIE: És mi baj lesz belőle?

JEAN: Hogy mi baj lesz belőle? Csak az, hogy berúgni közönséges dolog. Nos, mit akart mondani?

JULIE: Menekülnünk kell. De előbb beszéljünk, jobban mondva, én fogok beszélni, mert eddig csak maga beszélt. Elmesélte az életét, most én mesélem el az enyémet, legalább alaposan megismerjük egymást, mielőtt elindulunk közös vándorutunkra.

JEAN: Várjon. Bocsásson meg a szóért, de nem fogja vajon később megbánni, hogy kiszolgáltatta a titkait?

JULIE: Hát nem a barátom?

JEAN: Nagyjából. De ne bízzon bennem.

JULIE: Ezt nem gondolhatja komolyan. Különben is, az én titkaimat úgyis tudja mindenki. Anyám nem volt nemesi származású; nagyon egyszerű családból született. Az akkori új eszmék szellemében nevelték: a nemek egyenlősége, női jogok, meg ilyesmi. Elítélte a házasság intézményét. Ezért amikor apám megkérte a kezét, azt felelte, hogy a *felesége* soha nem lesz, de ... aztán mégis az lett. Aztán megszülettem…, úgy tudom, hogy anyám akarata ellenére. Magamra hagytak, úgy cseperedtem fel, vadon, de meg kellett tanulnom mindent, amit egy fiúnak tudnia kell, hogy példázzam: a nő is ér annyit, mint a férfi. Fiúruhát kellett viselnem, megtanítottak lóval bánni - de a tehénistállóba nem tehettem be a lábamat. Tudtam lovat csutakolni, nyergelni; vadászni jártam, néha még a földeken is dolgoztam. A birtokon férfiak végezték a női munkát, nők álltak a férfiak helyébe, míg a gazdaság a tönk szélére nem jutott, és rajtunk nevetett az egész környék. Végül apámnak visszatért a józan esze, és az asztalra csapott. Azután minden másképpen lett, a maga feje szerint irányította a dolgokat. Anyám megbetegedett – nem tudom, mi baja volt, de különös rohamai voltak, és olyankor elbújt a padláson vagy a kertben. Néha egész éjszaka kint maradt. Azután jött a nagy tűzvész, amelyről már hallott. Leégett a ház, az istállók, a csűrök. Méghozzá igen gyanús körülmények között. A szerencsétlenség ugyanis éppen aznap következett be, amikor esedékes lett volna a biztosítás megújítása; de a díj, amit apám beküldött, a küldönc hanyagságából nem érkezett meg idejében. *(Tölt magának, iszik)*

JEAN: Ne igyon többet.

JULIE: Ugyan, mit számít! ... Koldusszegények lettünk, szekérben aludtunk. Apám nem tudta, honnan szerezzen pénzt a ház felépítéséhez. Ekkor anyám azt tanácsolta, kérjen kölcsönt egy régi barátjától, akinek téglagyára volt a környéken. Apám megkapta a kölcsönt, és nagy csodálkozására még kamatot sem kellett fizetnie. Így épült újjá a ház. *(Megint iszik)* Tudja, ki gyújtotta fel?

JEAN: Édesanyja őnagysága.

JULIE: Tudja, ki volt a téglagyáros?

JEAN: Anyja szeretője?

JULIE: Tudja, kié volt a pénz?

JEAN: Várjon csak ... nem, ezt nem tudom.

JULIE: Anyámé.

JEAN: Szóval a grófé, hacsak nem volt házassági szerződés.

JULIE: Nem volt semmiféle szerződés. Anyámnak volt egy kis vagyona, nem akarta, hogy apám rátegye a kezét,ezért a ... barátjánál helyezte el.

JEAN: Aki megkaparintotta.

JULIE: Ahogy mondja. Megtartotta magának. Mindez tudomására jutott apámnak. Nem indíthatott pert, nem akart fizetni felesége szeretőjének, nem tudta bebizonyítani, hogy az összeg a feleségéé. Anyám így állt bosszút azért, hogy apám magához ragadta a hatalmat a tulajdon házában ... Apám agyon akarta lőni magát - az a hír járta, hogy meg is kísérelte, de a fegyver csütörtököt mondott. Mindenesetre apám életben maradt, anyám pedig lakolt azért, amit tett! Elképzelheti, milyen öt évem volt! Szívem szerint apámhoz húztam, mégis anyámnak fogtam pártját, mivel nem ismertem a körülményeket. Anyámtól tanultam a bizalmatlanságot és a gyűlöletet a férfi iránt... hiszen tudja, hogy anyám gyűlölte a férfiakat. És megesküdtem neki, hogy sohasem leszek egy férfi rabszolgája.

JEAN: Ezért jegyezte el magát azzal az ügyvéddel.

JULIE: Azért, hogy ő legyen az én rabszolgám.

JEAN: Csakhogy ő nem akart a rabszolgája lenni.

JULIE: Akarni akart volna, de nem volt rá módja. Elegem lett belőle!

JEAN: Ezt láttam akkor – az istálló előtt?

JULIE: Mit látott?

JEAN: Hogy hogyan rúgta fel ő az eljegyzést.

JULIE: Hazugság. Én rúgtam fel! Azt mondja az a nyomorult, hogy ő rúgta fel?

JEAN: Nem volt az nyomorult. Julie kisasszony, maga gyűlöli a férfiakat?

JULIE: Igen ... általában. De néha ... amikor elgyengülök ... pfuj!

JEAN: Engem is gyűlöl?

JULIE: Határtalanul! Legszívesebben megöletném, mint egy állatot.

JEAN: Lelőne, mint a veszett kutyát, igaz?

JULIE: Igen.

JEAN: De most nincs mivel lőni – meg aztán kutya sincs. Hát akkor mit csináljunk?

JULIE: Utazzunk el.

JEAN: Hogy gyötörjük egymást életünk végéig?

JULIE: Nem, hogy élvezzük egymást két napig, egy hétig, ameddig élvezetet adunk egymásnak, aztán – aztán meghalunk...

JEAN: Meghalunk? Ostobaság! Azt hiszem, akkor már okosabb megoldás a hotel.

JULIE: *(nem is hallja)* … a Comói-tónál, ahol mindig süt a nap, ahol karácsonykor zöld a babérfa, és izzón vörös a narancs...

JEAN: Esős fészek a Comói-tó, és narancsot csak fűszeresnél láttam. De turistáknak jó hely az. Sok a villa, kiadók a szerelmespároknak. Jövedelmező üzlet. Mit gondol, miért? Mert megkötik a bérleti szerződést fél évre, aztán három hét múlva elutaznak.

JULIE: *(naivul)* Három hét múlva? Miért?

JEAN: Mert természetesen összevesznek. De a bért azért ki kell fizetni. És a villa újra kiadható. És ez így megy örökké, mert szerelem mindig van, csak éppen nem tart sokáig.

JULIE: Nem akar meghalni velem?

JEAN: Egyáltalán nem akarok meghalni. Mert egyfelől szeretek élni, másfelől szerintem az öngyilkosság bűn a Gondviselés ellen, amelytől az életet kaptuk.

JULIE: Maga hisz Istenben?

JEAN: Persze hogy hiszek. És minden vasárnap templomba megyek. Ide hallgasson, már fáraszt ez az egész. Megyek és lefekszem.

JULIE: Igen? És azt hiszi, én ennyiben hagyom a dolgot? Tudja, mivel tartozik a férfi az elcsábított nőnek?

JEAN: *(előveszi a pénztárcáját, és egy ezüstpénzt dob az asztalra)* Tessék! Nem maradok senkinek adósa.

JULIE: *(úgy tesz, mintha észre sem venné a sértést)* Tudja, hogyan bünteti a törvény ...

JEAN: Sajnos, a törvény nem bünteti a csábító nőt!

JULIE: Lát-e más kiutat, mint hogy elutazunk, megesküszünk, aztán elválunk?

JEAN: És ha nem vagyok hajlandó rangon alul házasodni?

JULIE: Rangon alul… ?

JEAN: Igen, az én rangomon alul! Mert nekem különb őseim vannak, az én felmenőim között nincs gyújtogató!

JULIE: Biztosan tudja?

JEAN: Maga sem tudja az ellenkezőjét, mert a mi családfánkat csak az anyakönyv tartja nyilván. De a maga családfáját láttam egy könyvben, a szalonban feküdt az asztalon. Tudja, ki volt a családalapító? Egy molnár, aki a dán háború idején átengedte a feleségét egy éjszakára a királynak. Nekem nincsenek ilyen őseim. Másfélék sincsenek, de én magam még lehetek ős.

JULIE: Ez a jutalom azért, hogy kiöntöttem a szívemet egy méltatlan személy előtt, hogy feláldoztam családom becsületét...

JEAN: Gyalázatát! ... Látja? Megmondtam! Nem szabad inni, mert eljár az ember szája! Márpedig az öreg hiba.

JULIE: Ó, mennyire bánom, most már nagyon bánom! Ha legalább szeretne!

JEAN: Utoljára kérdezem – mi kell magának? Sírjak? Átugráljam a lovaglópálcát? Csókoljam magát, bolondítsam három hétig a Comói-tónál, aztán... Mit csináljak? Mit akar? Már kezd kínos lenni ez, Julie kisasszony! Mindi ez van, ha beleártod magad egy nő ügyeibe. Látom, hogy boldogtalan, tudom, hogy szenved, de képtelen vagyok megérteni magát. A magunkfajta nem rendez jeleneteket; mi nem gyűlöljük egymást. Nekünk a szerelem olyan, mint a játék, ha a munka mellett jut rá időnk, de nekünk nincs rá időnk egész éjjel és nappal, mint maguknak! Azt hiszem, maga beteg. Egész biztosan beteg.

JULIE: Akkor legyen jó hozzám, és viselkedjen emberien.

JEAN: Hát akkor legyen maga is ember. Leköp, és nem engedi, hogy letöröljem... amivel bemocskolt!

JULIE: Segítsen, segítsen! Mondja meg, mit csináljak – merre tovább?

JEAN: Uram Isten, hiszen ha tudnám!

JULIE: Őrjöngtem, bolond voltam, de hát csak van menekvés?!

JEAN: Maradjon itt, és nyugodjon meg. Senki nem tud semmit.

JULIE: Lehetetlen! Az emberek tudják, Kristin is tudja.

JEAN: Nem tudják, és soha nem is tételeznének fel ilyesmit!

JULIE: *(tétován)* De ... megint megtörténhet!

JEAN: Így igaz!

JULIE: És a ... következmények?

JEAN: *(rémülten)* A következmények! Én őrült, hogy erre nem gondoltam! Igen, csak egy kiút van... el innen! Azonnal! Nem megyek magával, mert akkor minden kitudódik. Egyedül kell utaznia ... el ... akárhova!

JULIE: Egyedül? Hova? ... Képtelen vagyok rá!

JEAN: Meg kell tennie! Még mielőtt a gróf hazajön! Ha marad, jól tudjuk, mi lesz a vége! Aki egyszer vétkezett, az mindig újra beleesik, hiszen már úgyis megtörtént a baj ... Az ember egyre vakmerőbb lesz, míg végül leleplezik. Nem. El kell utaznia. Aztán írjon a grófnak, valljon be mindent, csak azt ne, hogy én voltam! Nem fogja kitalálni! Különben sem hiszem, hogy nagyon kíváncsi rá!

JULIE: Elutazom, ha velem jön.

JEAN: Magának elment az esze? Julie kisasszony megszökött a szolgájával! Holnapután ezzel lennének tele a lapok, és a gróf nem élné túl!

JULIE: Nem utazhatom! Nem maradhatok! Olyan fáradt vagyok, olyan mérhetetlenül fáradt... Parancsoljon rám! Indítson el. Én már nem tudok gondolkodni, nem tudok cselekedni...

JEAN: Most már látja, milyen szánalmas fajzat a nő. Felfuvalkodik, fenn hordja az orrát, mintha a teremtés koronája volna. Jól van, parancsolni fogok magának! Fölmegy, átöltözik, útiköltséget vesz magához és lejön!

JULIE: *(halkan)* Jöjjön fel velem!

JEAN: A szobájába? Már megint elment az esze! *(Egy pillanatig tétovázik)* Nem! Induljon! *(Kézen fogva kivezeti)*

JULIE: *(kifelé menet)* Barátságosan beszéljen velem, Jean!

JEAN: A parancs mindig barátságtalan. Most legalább érzi maga is.

Jean egyedül; megkönnyebbülten felsóhajt; az asztalhoz ül; jegyzetfüzetet és tollat vesz elő; számol, néha hangosan. Hajnalodik. Bejön Kristin, ünneplőben, kezében fehér ingmell és nyakkendő

KRISTIN: Uram Jézus, mi történt itt?! Mint a csatatér! Kivel verekedett? *(Lecsavarja a lámpát)*

JEAN: Csak a kisasszony hozta be az embereket. Olyan mélyen aludtál, hogy nem is hallottál semmit?

KRISTIN: Mint a bunda!

JEAN: És már ünneplőben vagy?

KRISTIN: Ó, igen! Hiszen megígérte, hogy ma együtt megyünk úrvacsorára!

JEAN: Tényleg! ... És itt a ruha is! Hát akkor csak rajta! *(Leül, Kristin kezdi ráadni az ingmellet és a nyakkendőt. Szünet. Jean álmosan megszólal)* Milyen ige is van ma?

KRISTIN: Gondolom, a Keresztelő János feje vételéről szóló!

JEAN: Szörnyű hosszú lesz. Hó, te, megfojtasz! Jaj, Uram Isten, de álmos vagyok!

KRISTIN: Igaz is, mit csinált egész éjszaka, ha fent volt? Egészen zöld az ábrázata.

JEAN: Csak itt ültem, és Julie kisasszonnyal társalogtam.

KRISTIN: Az a nőszemély se tudja, mi illik és mi nem.

(Csend)

JEAN: Te, Kristin!

KRISTIN: Igen?

JEAN: Mindenesetre furcsa, ha az ember belegondol, nem? A kisasszony.

KRISTIN: Mi az a nagyon furcsa?

JEAN: Az egész. *(Csend)*

KRISTIN: *(az asztalon álló félig üres poharakra esik a pillantása)* Iszogattak is?

JEAN: Igen.

KRISTIN: Pfuj! ... Nézzen a szemembe!

JEAN: Tessék!

KRISTIN: Lehetséges? Tényleg lehetséges?

JEAN: *(egy pillanatig hallgat. Majd:)* Igen. Lehetséges.

KRISTIN: Ezt soha nem hittem volna! Nem én! Pfuj! Pfuj!

JEAN: Csak nem vagy rá féltékeny?

KRISTIN: Nem, őrá nem! Ha Clara vagy Sofi lett volna, kikaparnám a szemét! De ő... nem. Nem is tudom, miért, de ez már csak így van. Undorító.

JEAN: Akkor dühös vagy rá.

KRISTIN: Nem őrá, magára! Csúnya, nagyon csúnya dolog ez magától. Szegény lány! Vegye tudomásul: egy percig sem maradok tovább ebben a házban, ahol az ember nem tisztelheti a gazdáit.

JEAN: Miért kellene tisztelni őket?

KRISTIN: Éppen maga kérdezi, aki olyan nagy okos? Hát maga talán szívesen szolgál olyan embereket, akiket nem tisztel? Mi? Azt hiszem, az ember önmagára hoz ezzel szégyent.

JEAN: Igen, csakhogy vigasztalás számunkra, hogy a többiek semmivel sem különbek nálunk!

KRISTIN: Nem hiszem, nem ... mert ha nem különbek, akkor az ember kinek a példáját kövesse? És gondoljon csak a grófra! Gondolja el, mennyi bánat érte életében! Nem, dehogyis maradok én ebben a házban! ... És éppen egy magafajtával! Még ha az az ügyvéd lett volna, vagy valaki más a saját osztályából…

JEAN: Miért, hát énvelem meg mi bajod...?

KRISTIN: Ó, semmi, hiszen igazán derék ember a maga módján, csak hát azért mégis különbség van ember és ember között. Nem, ezt aztán be nem veszi a gyomrom. Hogy a mi kisasszonyunk, aki olyan büszke volt, és annyira lenézte a férfiakat – ki hitte volna róla, hogy összeszűri a levet pont egy ilyennel! Ő, aki majdnem agyonlövette szegény Dianát, mert a portás mopszlijával üzekedett! ... Igen, így van! ... De itt nem maradok, annyi biztos. Október huszonnegyedikén elmegyek.

JEAN: És azután?

KRISTIN: Hát, ha már erről beszélünk, ideje volna, hogy valami után nézzen, hiszen egyszer mégiscsak összeházasodunk.

JEAN: Ugyan mi után nézzek? Családos ember nem kaphat ilyen helyet.

KRISTIN: Azt jól tudom. De elmehetne portásnak, vagy kereshetne altiszti állást valami hivatalban. A király kalácsa vékony szelet, de biztos, az özvegy és a gyerek pedig nyugdíjat kap...

JEAN: *(grimasszal az arcán)* Mindez nagyon szép, de nekem nemigen van ínyemre arra gondolni, hogy életemet adom a feleségért meg a gyerekért. Be kell vallanom, hogy elképzeléseim kissé magasabban szárnyalnak.

KRISTIN: Maga meg az elképzelései! Kötelezettségei is vannak! Azokra gondoljon!

JEAN: Hallod-e, ne kezdd rá most te a kötelezettségeimmel; torkig vagyok ezzel. *(Fentről neszt hall, arra figyel)* De ezen még bőven ráérünk morfondírozni. Most menj be a szobádba, szedd magad rendbe, aztán indulunk a templomba.

KRISTIN: Ki járkál odafent?

JEAN: Nem tudom, talán Clara.

KRISTIN: *(kifelé indul)* Lehet, hogy hazajött a gróf, csak mi nem hallottuk?

JEAN: *(ijedten)* A gróf? Nem hiszem; ha itthon van, már csengetett volna.

KRISTIN: Isten legyen velünk! Ilyesmit még soha nem tapasztaltam. *(Kimegy)*

Most kelt fel a nap, megvilágítja a park fáinak csúcsát; fénye lassan erősödik, végül ferdén behull az ablakon. Jean az ajtóhoz megy és int.

JULIE: *(utazóruhában bejön, kendővel letakart madárkalitkát hoz, és egy székre teszi)* Kész vagyok.

JEAN: Pszt! Kristin ébren van.

JULIE: *(nagyon idegesen)* Sejt valamit?

JEAN: Semmit. Uram Isten, mi van magával?

JULIE: Velem? Miért?

JEAN: Holtsápadt és ... már megbocsásson, de piszkos az arca.

JULIE: Majd itt megmosakszom. *(A mosdóhoz megy, arcot és kezet mos)* Így ni! Adjon egy törülközőt. Ó, felkelt a nap!

JEAN: És ilyenkor szétfoszlik a varázslat.

JULIE: Igen, a szentiványéji varázslat. .... Hanem most ide figyeljen, Jean! Jöjjön velem, most már van pénzem!

JEAN: *(kétkedőn)* Elég?

JULIE: Kezdetnek elég! Jöjjön velem. Ma nem tudok egyedül utazni. Gondolja el, Szent Iván napja van, fülledt hőség a vonaton, szorongani a zsúfoltságban, az embernek az arcába bámulnak; minden állomáson várakozni, pedig én repülni szeretnék. Nem, képtelen vagyok rá, képtelen! Aztán jönnek az emlékek, gyerekkorom Szent Iván napjai; a fellombozott templom... nyírfagallyak és orgona, ebéd a roskadozó asztalnál, rokonok, jóbarátok, délután a parkban tánc, muzsika, virágok és játék! Ó, az ember elmegy, menekül, de az emlékek elkísérik, és elkíséri a szorongás, a lelkiismeret-furdalás!

JEAN: Magával megyek, de most rögtön, amíg nem késő. Ebben a pillanatban!

JULIE: Akkor öltözzön! *(Fogja a madárkalitkát)*

JEAN: Semmi poggyász! Azzal eláruljuk magunkat!

JULIE: Semmi! Csak ami a kupéban elfér.

JEAN: *(már a kalapját fogja)* Hát ez micsoda? Mit hoz magával?

JULIE: Csak a csízem. Nem hagyom itt.

JEAN: Hát ez óriási! Visszük a madárkalitkát is, igen? Maga megőrült! Tegye le azt a kalitkát.

JULIE: Ez az egyetlen, amit magammal viszek az otthonomból, az egyetlen élőlény, amely szeret, mióta Diana hűtlen lett hozzám. Ne legyen oly kegyetlen! Hadd vigyem magammal!

JEAN: Mondtam már, hogy tegye le azt a kalitkát – és ne beszéljen olyan hangosan. Kristin meghall bennünket!

JULIE: Nem, nem hagyom idegen kézben! Inkább ölje meg!

JEAN: Adja ide azt a kis dögöt, mindjárt kitekerem a nyakát.

JULIE: Jó, de ne fájjon neki! Ne ... nem, nem bírom!

JEAN: Adja ide, majd én!

JULIE: *(kiveszi a madarat a kalitkából és megcsókolja)* Ó, kicsi Serine, hát elhagyod gazdasszonykádat?

JEAN: Legyen szíves, ne csináljon jelenetet, hiszen a maga életéről, a maga boldogságáról van szó! Gyerünk, gyorsan! *(Kikapja a madarat Julie kezéből, odaviszi a húsvágó tőkéhez, előveszi a bárdot. Julie elfordul)* Inkább a csirkevágást tanulta volna meg ahelyett, hogy revolverrel lövöldözött... *(lecsap)* akkor nem ájulna el egy csepp vértől!

JULIE: *(sikolt)* Engem is öljön meg! Öljön meg! A keze se reszket, úgy mészárol le egy ártatlan állatot! Ó, hogy gyűlölöm, hogy utálom magát! Most már vér van közöttünk! Legyen átkozott az óra, amikor megláttam magát. Legyen átkozott az óra, amikor megfogantam anyám méhében!

JEAN: Mit segít, hogy most átkozódik? Indulás!

JULIE: *(közelebb lép a húsvágó tőkéhez, mintha akarata ellenére valami vonzaná)* Nem, még nem megyek, nem tudok ... meg kell néznem ... pszt! Kocsit hallok kintről ... *(Hallgatózik, de közben le nem veszi a szemét a tőkéről és a bárdról)* Azt hiszi, hogy látni se bírom a vért? Azt hiszi, olyan gyenge vagyok? Ó, bárcsak a te véredet látnám, a te agyvelődet a húsvágó tőkén! Bárcsak látnám, ahogy az összes férfi vértengerben úszik, mint ez ... Inni tudnék a koponyádból, mellkasodban vennék lábfürdőt, és kisütve megenném a szívedet! ... Azt hiszed, gyenge vagyok? Azt hiszed, szeretlek; hogy méhem megkívánta a magodat; azt hiszed, szívem alatt akarom hordozni a fajzatodat, és táplálni a véremmel? Azt hiszed, hogy megszülöm a gyermekedet, és viselem a nevedet! Hogy is hívnak? Soha nem hallottam a vezetéknevedet ... gondolom, talán nincs is. Netán házmesterné asszonyság legyek? Madám Ganéjdomb? Te kutya, az én nyakörvemet hordod, te lakáj, az én címeremet viseled a gombjaidon! Osztozzam a szakácsnémmal, versengjek a cselédemmel?! Ó, ó, ó! ... Azt hiszed, gyáva vagyok, és el akarok menekülni! Nem, most aztán igazán maradok ... törjön csak ki a vihar. Apám hazajön ... a sifonér feltörve ... a pénze eltűnt. Meghúzza a csengőt - ezt a csengőt: két csengetés szól az inasnak – hívatja a rendőrbiztost... és én mindent kitálalok! Mindent! Ó, de jó lesz mindennek véget vetni ...csak már vége legyen! Aztán megüti a guta és meghal! Így aztán mindannyian befejeztük ... és béke lesz ... csend! ... örök nyugalom! ... És akkor a kriptán megfordítják a címert ... kihalt a grófi nemzetség... és a szolgafaj meg tovább gyarapodik az árvaházban... meghúzza magát a csatornában, és börtönben végzi!

JEAN: Most a királyi vér szólalt meg! Bravó, Julie kisasszony! Kibújt hát a szög a zsákból!

Kristin bejön ünneplőben, kezében a zsoltároskönyv

JULIE: *(Kristinbez rohan, a karjába veti magát, mintha menedéket keresne)* Segíts, Kristin! Ments meg ettől az embertől!

KRISTIN: *(szenvtelenül, hidegen)* Micsoda spektákulum ez ünnep reggelén? (*A tőkére néz)* Micsoda mocsok! ... Mit jelentsen ez? Mi ez a visítozás, ez a felfordulás?

JULIE: Kristin! Nő vagy és a barátom! Óvakodj ettől a gazembertől!

JEAN: Amíg a hölgyek társalognak, én megyek és megborotválkozom. *(Besurran a szobájába)*

JULIE: Meg kell hogy érts. Hallgass meg!

KRISTIN: Nem értem én az ilyen viselkedést. A kisasszony hová készül útiruhában? Őrajta meg miért van kalap? No miért?

JULIE: Hallgass meg, Kristin, hallgass meg, mindent elmondok.

KRISTIN: Nem vagyok rá kíváncsi.

JULIE: Meg kell hallgatnod!

KRISTIN: Ugyan mit? Hogy maga milyen ostobaságokat művelt Jeannal? Engem az nem érdekel, semmi közöm hozzá. De ha a kisasszony telebeszéli a fejét mindenféle ostobasággal, és rá akarja venni, hogy megpucoljanak, akkor tudom hogyan állítsam meg!

JULIE: *(reszket az idegességtől)* Próbálj megnyugodni, Kristin, és hallgass meg! Nem maradhatok itt, Jean sem maradhat itt... szóval, el kell utaznunk ...

KRISTIN: Hm, hm!

JULIE: *(vidámabban)* Hanem ide figyelj, gondoltam valamit. Ha mind a hárman együtt utaznánk ... Külföldre .. . Svájcba, és együtt hotelt nyitnánk ... Nekem van pénzem ... És Jean meg én irányítanánk az egészet ... és úgy gondoltam, te vezetnéd a konyhát... Hát nem nagyszerű?! ... Mit szólsz? Mondd, hogy igen! Gyere velünk, akkor minden rendbe jön! Jaj, mondd, hogy igen! *(Átöleli, megsimogatja Kristint)*

KRISTIN: *(hidegen és elgondolkozva)* Hm, hm!

JULIE: *(igen gyorsan)* Kristin, te sohasem voltál külföldön, soha nem utaztál ... ki kell innen mozdulnod, körülnézni a világban. El sem tudod képzelni, milyen nagyszerű dolog vonaton utazni ... új emberek ... új tájak ... Hamburgban elmegyünk az állatkertbe ... meglátod, fog neked tetszeni ... színházba is megyünk, operába ... aztán München következik a sok múzeumával; annyi Rubens van ott, meg Raffaello, tudod, azok a nagy festők .. . Hiszen hallottál Münchenről! Ahol Lajos király lakott... tudod, az a király, aki megőrült... Megnézzük a kastélyát is ... szakasztott olyan, mint a mesebeli kacsalábon forgó kastély! ... onnan már csak egy ugrás Svájc – az Alpok. Gondold el, Kristin, az Alpokat nyár derekán is hó borítja ... megterem ott a narancs, egész évben zöldell a babér ...

Szobája ajtajában feltűnik Jean, fogaival és bal kezével szíjat feszít ki, jobb kezével a borotvát feni rajta. Elégedetten hallgatja a beszélgetést, néha egyetértően bólint

JULIE: *(még gyorsabban)* ... és ott hotelt nyitunk ... én ülök a pultnál, Jean fogadja a vendégeket... a városban tárgyal ... levelez ... Az lesz az igazi élet! A vonat fütyül, jön az omnibusz, csengetnek az emeleten, csengetnek az étteremben ... én írom a számlákat ... jól megnyomom a ceruzát... El sem tudod képzelni, hogy szorong a vendég, amikor eléje rakják a számlát! ... Te ... te pedig a konyhában trónolsz, mint egy királyné .. . Persze, nem te állsz a tűzhelynél ... és ha az emberek előtt mutatkozol, szépen, csinosan felöltözködhetsz ... bízhatsz a külsődben . .. Nem, világért sem akarok hízelegni ... egy szép napon férjet is foghatsz ... tudod, egy olyan gazdag angolt ... az ilyeneket könnyű ... *(lassabban)* megfogni . . , és akkor meggazdagszunk ... villát építtetünk a Comói-tónál! ... persze, néha esik ott... de *(tompán)* ... néha azért süt a nap ... még ha minden sötét is ... és ha nem, akkor ... akkor haza is jöhetünk... haza... *(szünet)* ide... vagy máshova...

KRISTIN: Ide hallgasson, Julie kisasszony! Maga hiszi is mindezt?

JULIE: *(elcsigázva)* Hogy hiszem-e?

KRISTIN: Igen!

JULIE: *(fáradtan)* Nem tudom. Már semmit sem hiszek. *(A padra omlik, fejét két karjába temeti, az asztalra dől)* Semmit. A világon semmit.

KRISTIN: *(Jeanboz fordul)* Szóval meg akart pucolni!

JEAN: *(zavartan az asztalra teszi a borotvát)* Megpucolni? Miket beszélsz! Hallottad Julie kisasszony tervét, és ha a kisasszony most kissé fáradt is a virrasztástól, a terv azért még nagyon jó.

KRISTIN: Igen?! Hát ha azt gondolták, hogy a szakácsnője leszek ennek a ...

JEAN: *(élesen)* Légy szíves, illedelmesen beszélj az úrnőd jelenlétében! Értetted?

KRISTIN: Úrnőm?

JEAN: Az!

KRISTIN: Na nézzenek oda!

JEAN: Nézzenek bizony, nézd csak meg magad is előbb, hogy mit beszélsz. Julie kisasszony az úrnőd, és amiért most megveted őt, ugyanazért magadat is megvetheted!

KRISTIN: Mindig becsültem magamat annyira ...

JEAN: ... hogy le tudj becsülni másokat!

KRISTIN: ... hogy mindig tudtam, mivel tartozom magamnak. Vajon a gróf szakácsnője valaha is összeadta magát az istállófiúval, vagy a kanásszal? Mondja csak a szemembe!

JEAN: Hát nem, mert a jószerencséd finom emberrel hozott össze.

KRISTIN: Na, az is finom ember, aki a grófi istállóból eladja a zabot!

JEAN: Éppen te mondod ezt, aki százalékot kapsz a fűszerestől, és hagyod, hogy a hentes megvesztegessen?!

KRISTIN: Micsoda?!

JEAN: Te, aki már a gazdádat sem tiszteled?! Te! Te! Te!

KRISTIN: Gyerünk a templomba. Elkel egy jó prédikáció annak a bűnös lelkének!

JEAN: Nem, ma nem megyek templomba. Mehetsz egyedül, és meggyónhatod a bűneidet.

KRISTIN: Meg is gyónom, és annyi bűnbocsánattal jövök haza, hogy magának is jut belőle! A Megváltó mindannyiunk bűneiért szenvedett és halt meg a kereszten, és ha igaz hittel és bűnbánó szívvel közeledünk hozzá, minden vétkünket magára vállalja.

JEAN: Azt is, amit a fűszeresnél vétkeztél?

JULIE: Te hiszel ebben, Kristin?

KRISTIN: Élő hitem ez, Julie kisasszony, úgy igaz, ahogy itt állok. Gyermekkorom hite ez, és megőriztem azóta is. És ahol tömérdek a bűn, ott tömérdek a kegyelem is.

JULIE: Ó, bárcsak úgy tudnék hinni, mint te! Ó, bárcsak...

KRISTIN: Ez Isten különös kegyelme, és nem adatik meg mindenkinek...

JULIE: Csak kinek?

KRISTIN: Tudja, kisasszony, éppen ez a kegyelem nagy titka. Isten nem tekinti a személyt, és az ő szemében az utolsókból lesznek az elsők...

JULIE: Akkor bizonyára az utolsókat kedveli.

KRISTIN: *(nem figyel rá)* ... és könnyebb a tevének átmennie a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni Isten országába! Így van ez, Julie kisasszony. Most pedig megyek – egyedül, és útközben beszólok a lovásznak, egyetlen lovat se adjon ki, ha a gróf hazaérkezése előtt bárkinek kedve kerekedne elutazni! ... A viszontlátásra! *(Kimegy)*

JEAN: Sátánfajzat! És mindez egy csíz miatt!

JULIE: *(tompán)* Sose törődjön a csízzel. Lát innen valami kiutat... valami befejezést?

JEAN: *(töpreng)* Nem!

JULIE: Maga mit tenne az én helyemben?

JEAN: A maga helyében? Várjon csak! Nemesi születésű hölgy, aki... a mélybe süllyedt? Nem tudom ... Vagy mégis! Tudom!

JULIE: *(felemeli a borotvát, és egy mozdulatot tesz)* Így?

JEAN: Így! De *én*, én nem tenném meg! Mert ez a különbség kettőnk között.

JULIE: Mert maga férfi, én pedig nő vagyok? Mi a különbség?

JEAN: Hát csak a szokásos különbség – férfi és nő között!

JULIE: *(kezében a borotvával)* Meg akarom tenni. De nem tudom!... Apám sem tudta megtenni, amikor akarta.

JEAN: Mert ő nem is akarta. Előbb bosszút kellett állnia.

JULIE: És most anyám áll bosszút, az én személyemben.

JEAN: Nem szerette az apját, Julie kisasszony?

JULIE: Szerettem, végtelenül szerettem, de minden bizonnyal gyűlöltem is – öntudatlanul. Hagyta, hogy így neveljenek, hogy lenézzem a nememet, hogy félig nő legyek, félig férfi! Kinek a bűne, ami történt? Apámé,

anyámé, az enyém? Az enyém? De hiszen nekem semmim sincs! Nincs egyetlen gondolatom, amelyet ne apámtól kaptam volna, nem él bennem szenvedély, amelyet ne anyámtól kaptam volna, és ezt a végsőt… azt, hogy minden ember egyforma ... ezt őtőle kaptam, a jegyesemtől ... akit azért nevezek gazembernek! Hogy is lehetne az én hibám? Hárítsam át a felelősséget Krisztusra, ahogy Kristin teszi? Nem, ahhoz én túl büszke vagyok és – hála apám tanításának – túlságosan okos. És az, hogy a gazdag nem juthat be a mennyek országába, az hazugság, de Kristin, akinek pénze van a takarékban, egész biztosan nem jut be! Kinek a bűne? Mit érdekel, hogy kinek a bűne! Végül mégiscsak én viselem a terhet, minden következményt…

JEAN: Igen, de…*(Két éles csengetés hallatszik. Julie felugrik, Jean belebújik libériájába)* Megjött a gróf! Képzelje el, ha Kristin… *(Odamegy a szócsőhöz, rákoppint, aztán belehallgat)*

JULIE: Vajon látta már a sifonért?

JEAN: Itt Jean, gróf úr! *(Hallgat)* Igenis, gróf úr! *(Hallgat)* Azonnal! *(Hallgat)* Tüstént, gróf úr. *(Hallgat)* Igenis! Fél órán belül!

JULIE: *(rémülten)* Mit mondott? Uram Jézus, mit mondott?

JEAN: Fél órán belül vigyem fel a csizmáját és a kávét.

JULIE: Akkor még van egy fél órám ... Ó, milyen fáradt vagyok! Semmit sem tudok csinálni. Nem tudok félni, sem menekülni, sem maradni, sem élni – sem meghalni! Segítsen. Parancsoljon, és én engedelmeskedem, mint a kutya. Tegye meg ezt az utolsó szolgálatot – mentse meg a becsületemet, az ő jó hírét! Maga tudja, mit kell tennem, de nincs hozzá erőm. Maga erős: parancsolja, hogy megtegyem!

JEAN: Nem tudom, miért… de most már én sem vagyok képes… nem is értem… Mintha ez a kabát tenné, hogy… nem tudok magának parancsolni… és most, hogy a gróf beszélt hozzám… azóta… nem is tudom megmagyarázni, de… ez az átkozott szolga hajlik meg helyettem. Úgy érzem, ha most a gróf lejönne, és megparancsolná, hogy vágjam el a torkomat, azon nyomban megtenném.

JULIE: Hát tegyünk úgy, mintha maga volna ő, én pedig maga! Hiszen az imént még olyan jól játszott, amikor térdelt előttem, és adta az arisztokratát. Látott már színházban hipnotizőrt? *(Jean bólint)* Azt mondja a médiumnak: „Fogd a seprűt”, és az fogja. Azt mondja: „Söpörj”, és az söpör ...

JEAN: De ahhoz a médiumnak aludnia kell.

JULIE: *(mintegy transzban)* Én már alszom… olyan itt minden, mint a füst… maga olyan, mint egy vaskályha… és a kályha olyan, mint egy fekete ruhás férfi, cilinderben… a maga szeme izzik, mint a szén, amikor a tűz kialszik… és az arca fehér folt, fehér, mint a hamu… *(A napfény most a konyha kövezetére hull és megvilágítja Jeant)* Milyen jó meleg! *(Kinyújtja kezét és megdörzsöli, mintha tűznél melengetné*) … és olyan világos … és olyan békés.

JEAN: *(fogja a borotvát, és Julie kezébe adja)* Itt a seprű. Most, amíg ilyen világos van, menj… menj ki a csűrbe… és …*(A fülébe súg*)

JULIE: *(magához tér)* Köszönöm. Most... megpihenek. Csak annyit mondjon… hogy az elsők is részesülhetnek a kegyelem adományában.

JEAN: Az elsők? Nem, azt nem mondhatom. De várjon csak ... Julie kisasszony, megvan! Maga már régen nincs az elsők között. Az utolsók között van.

JULIE: Igaz. Az utolsók között én vagyok a legeslegutolsó. Ó!... De most nem tudok menni! Mondja még egyszer, hogy menjek!

JEAN: Nem, most én sem tudom mondani. Nem tudom.

JULIE: És az elsőkből lesznek az utolsók.

JEAN: Ne gondolkodjon, ne gondolkodjon! Nekem is elveszi minden erőmet, gyáva leszek. Mi volt ez? Mintha megrezzent volna a csengő!... Hogy lehet így megijedni egy csengőtől! Igen ám, csakhogy ez nem egyszerű csengő... Valaki ül mögötte… egy kéz mozgatja… a kezet meg valami más… és ha az ember befogja a fülét, ha befogja a fülét… Nem, akkor még veszettebbül csenget! Csenget, amíg az ember nem válaszol ... és akkor már késő! Jön a rendőrség…és akkor… *(Két erős csengetés. Jean összerezzen, aztán felegyenesedik*) Iszonyú! De nincs más vég!... Menj!

Julie határozott léptekkel kimegy az ajtón